

ROKODELSKA SHEMA (za rokodelsko panogo/rokodelski izdelek)

Rokodelska panoga se lahko nanaša na en izdelek (npr. apnarstvo, oglarstvo), manjše število sorodnih izdelkov (npr. skodlarstvo, opekarstvo) ali raznolike izdelke tako po tehnologiji izdelave, obliki kot po uporabnosti (npr. izdelovanje keramike, pletarstvo, izdelava igrač).

Če je za vašo rokodelsko panogo značilnih več izdelkov, predstavite najmanj tri, ki najbolj celovito odražajo tehnične, tehnološke ali likovne značilnosti rokodelske panoge.

Rokodelska panoga	IZDELOVANJE ČOLNOV DREVAKOV
	DREVAK – čoln za vožnjo po sladkih vodah
PEDAGOŠKO ANDRAGOŠKO USPOSABLJANJE	Predlagano število ur pedagoško andragoškega usposabljanja
Psihologija <ul style="list-style-type: none">- Temeljni dejavniki za razvoj osebnosti (adolescenca, puberteta, tipične značilnosti mladostnika, biološke in socialne potrebe)- Učni stili- Motivacija Komunikacija <ul style="list-style-type: none">- Potek komuniciranja (delež v komuniciranju, poslušanje, nebesedno komuniciranje, pogoji za uspešno komunikacijo, prvo srečanje, razgovor in dober vtis, poslovni bonton, komunikacija z udeležencem) Ergodidaktika <ul style="list-style-type: none">- Ergonomija (najpomembnejši vplivi okolja na človeka v delovnem procesu, pridobivanje znanja v urejenem okolju, dejavniki, ki vplivajo na varno delo, pomen varovanja okolja, podjetniško vedenje v delovnem okolju) Načrtovanje procesa praktičnega usposabljanja	Teoretični del: 6 ur

<ul style="list-style-type: none"> - Temeljni dejavniki praktičnega usposabljanja z delom - Mentor (bistveni poudarki odnosa mentorja do udeleženca, osnovne naloge mentorja, lastnosti dobrega mentorja, načrtovanje izvajanja rokodelske naloge) <p>Načela uspešnega usposabljanja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Postopno in sistematično osvajanje znanj, nazornost, aktivnost, povezanost teorije in prakse, individualizacija - Kako pridobivamo znanje in spretnosti 	
<p>Metode praktičnega usposabljanja z delom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Temeljni dejavniki praktičnega usposabljanja z delom (strokovni in vsebinski del, pedagoški in metodični del, materialno tehnični del priprave) - Metode za izvedbo praktičnega usposabljanja (besedne metode, metoda demonstracije, metoda posnemanja, metoda štirih stopenj) <p>Vrednotenje pričakovanih izidov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preverjanje znanj in spretnosti 	<p>Delavnice: 6 ur</p>

<p>VSEBINE PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznavanje točno določenega lesa ter sečnje le-tega - Obvladovanje obdelave debla - Poznavanje plovnosti <p><i>OPOZORILO: tečaj varnosti pri delu je nujno potreben za pristop k usposabljanju.</i></p>	<p>Predlagano število ur praktičnega usposabljanja</p> <p>16-35 ur</p>	
<p>Materiali in njihove lastnosti (prednost imajo lokalna gradiva)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – jelka ali hoja (lat. <i>Abies Alba</i>): za čolnici in dno (v preteklosti tudi lipa) <p><i>POMEMBNO:</i> <i>Jelka se uporablja za izdelavo deske kljuna in krme (imeti mora ravno rast, lahko je malo sloka, premer mora meriti 40 cm). Za krivine moramo najti krivo rastočo jelko. Gosta rast jelke je v osojnih legah (smreka ni primerna zaradi smolnatih kanalov). Potrebujemo dve drevesi, eno sloko raslo za stranici (čolnici) in eno krivo raslo za kljun in krmo.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – javor: za veslo, ker se lepo gladko obrablja – les listavca (češnjev ali hrastov les): za držalo za veslo ali grzice – dobrovita (vrv): za trto, obroč za veslo pri veslanju 	<p><i>Čas priprave materiala:</i></p> <p><i>1 dan/24 ur za iskanja lesa</i> <i>1 dan/24 ur za sečnjo in pripravo hloda</i></p>

	<p>POMEMBNO: <i>Drevak se ne barva, sicer sprhni, obstoji 10 do 12 let. Les lahko strohni, če spore zapremo. Lahko se ga natopi/potopi v zaščitno sredstvo za drogove (posebno podjetje) in zdrži 20 let, potem se naredi novega.</i></p> <p>Kovinski deli:</p> <ul style="list-style-type: none"> – žebliji za spajanje delov čolna: ročno kovani, kvadratne oblike z oglato glavo različnih dolžin (8–20 cm) – drog za spajanje kljuna in krme – veriga – obroč za privez čolna – vrv <i>motvoz</i>: konopljina vrv (se napne) za zabijanje rež, kot priprava na plovbo, za tesnjenje 	
<p>Orodja in naprave <i>(prednost imajo ročna orodja za tradicionalne tehnike izdelave)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – sekira: za obsekovanje vej in pripravo drevesa – <i>plenkača</i>: za izravnavo lesa (obstaja leva in desna – za levičarje in desničarje) – <i>cvinge/svore</i>: za tesnjenje – <i>jarem</i>: žaga za razrez krivca – <i>skobla</i>: za finejše dolbenje – <i>puntaha</i>: za grobo dolbenje – <i>oblič</i>: kosmač, dvoreznik, spehalnik, šlihtar – sveder: za vrtanje lukenj za žeblice in povezovalni drog – zabijač: za motvoz v reže 	

	<p>Ročni stroji in naprave:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>cug žaga</i> (delo v dvoje) – motorna žaga: za podiranje drevesa, klin, veriga, (traktor) – vrtalnik 	
<p>Tehnologija izdelave (prednost imajo tradicionalne tehnike izdelave)</p>	<p>Faze izdelave rokodelskega izdelka:</p> <ul style="list-style-type: none"> – izbira drevesa – določitev dne in ure poseka (v marcu začnejo drevesa brsteti, konec junija pa se zaprejo (<i>maša</i>); najboljša je posekati drevo ob stari luni oz. ob veliki noči (konec aprila), ker je les lažji in bolj trden, zato tudi bolj odporen proti zajedavcem; ob mladi luni je drevo težje, ker pridobiva hranljive snovi) – spravilo in transport hloda – krojenje hloda v ajdovo zrno (7,20 m drevaka – manjša oblika drevaka z 2 stranicama; ajdovo zrno je oblika dolbenja; spodaj je 1 m širine, zgoraj je 110 cm; spodaj morajo biti položene deske, ki so zbite s kovanimi oglatimi žablji – ne gredo narazen) – lupljenje skorje – razrez hloda za stranice (<i>čolnice</i>) 	

	<ul style="list-style-type: none"> – krojenje in razrez žaganic za dno čolna – rilec, krmo in dno – izdelava stranic čolna – dolbenje in tesanje – kovanje žabljev – sestava ogrodja čolna – grzica in trta, <i>rtvú</i> (zadnji konec čolna) – končna sestava vseh sestavnih delov čolna – tesnjenje s konopljino vrvjo – veslo (javorjev les, ki mora biti debel 25 cm, 4 deli, veslo je iz ene četrte debla, zato da se ne zvija. Sušiti se mora najmanj 2–4 leta. Vlaga vpliva na zvijanje lesa. Potem se obteži, od polovice gor se naredi 5–6 cm debelina, od polovice dol se tanjša. Ena stran mora biti ravna po dolžini, ena stran –debelejša – mora biti spodaj stanjšana na 2 cm samo z ene strani – zaradi tehnike veslanja.) <p><i>POMEMBNO:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>¾ jezera je globoke vode, saj so tam jame, zato so jezera globoka tudi do 7 m in več. Takrat se vesla »v cigo«. V plitvi vodi imamo veliko vodnih rastlin, zato mora biti čoln brez gredlja.</i> – <i>Drevak je treba pozimi hraniti na suhem, spomladi pred splavitvijo pa ponovno zatesniti (motvoz).</i> 	<p>360 ur</p>
--	---	---------------

**Pomen izdelka za ohranjanje
kulture dediščine**

- *Ribištvo, transport tovora in ljudi, reševanje iz vode in ledu ...*
- *Simbol porečja Ljubljanice in Cerknškega jezera kot nesnovna kulturna dediščina.*

Drevák je avtohtono leseno plovilo, katerega izdelava je bila značilna za celotno porečje reke Ljubljanice. Po obliki in načinu izdelave je bil poznan na notranjskih kraških poljih. Slikovno gradivo in pričevanja informatorjev omogočajo sklepanje, da je bila oblika notranjskega dreváka znana najmanj od 17. stol. in do prve polovice 60. let 20. stol. na Ljubljanskem barju, Planinskem polju, Cerknškem jezeru in v Loški dolini. Najnovejše arheološke raziskave konstrukcije rimske tovarne ladje v Ljubljani dopuščajo možnost, da je tradicija prisotna že od antike. V preteklosti so te čolne uporabljali za prevoz ljudi, živali ter raznih vrst tovora in ribolov v obdobjih ojezeritev kraških polj v porečju reke Ljubljanice. Na Ljubljanskem barju je drevák več stoletij služil kot pomembno transportno plovilo za prevoz tovora med Vrhniko in Ljubljano. Danes ga izdelujejo in uporabljajo le še na Cerknškem jezeru: za ribolov, reševanje in v turistično-rekreacijske namene. Znanje izdelave drevákov se je večinoma prenašalo iz roda v rod.

PREVERJANJE PRAKTIČNE USPOSOBLJENOSTI	Merila za preverjanje kakovosti izdelka/izdelkov	Izločilni kriteriji
Tehnološka dovršenost in kakovost izdelka/izdelkov	<ul style="list-style-type: none"> – pravilno in ob pravem času izbran les – usločenost čolna (prava razporeditev sloka) – funkcionalnost čolna – lična izdelava, obdelava lesa – kvalitetno izdelani deli (spoji, utesnjenost motvoza, upasovanje: dno čolna mora biti malo upognjeno navzdol) – tesnost spojev – ravno prava linija dna, nekoliko mora viseti <p>Čas izdelave izdelka: 360 ur (ročnega dela) Če uporabimo sodobno orodje, se čas skrajša za polovico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – nepravilno izbran les – nepravilno usločen čoln – čoln ni funkcionalen – nepravilno obdelan les – nekvalitetno izdelani spoji, nepravilna utesnjenost motvoza, upasovanje (nepravilno upognjen spodnji del čolna) – netesneči spoji – napačna linija dna

Soglašam:

Matjaž Han

Minister za gospodarstvo, turizem in šport

